

СЕМАНТИЧНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

©2020 БАБЕНКО К. Є.

УДК 332.14:004.652
JEL: R13; R50; R58

Бабенко К. Є. Семантична модель системи стратегічного управління економічним розвитком територій

Метою статті є розробка семантичної моделі системи стратегічного управління економічним розвитком територій. Обґрунтовано, що ефективність семантичної ідентифікації залежить від правильності побудови системи відносин між поняттями. Виявлено, що ключовою перевагою методів семантичного моделювання є можливість застосування мовних засобів обчислень опису досліджуваної системи, на відміну від засобів класичної математики. Узагальнено, що процес побудови семантичної моделі передбачає реалізацію послідовних етапів: детальний аналіз понятійно-категоріального апарату (ідентифікація проблеми); вилучення та структурування теоретичних знань; формалізація та реалізація бази знань. Визначено, що стратегічне управління економічним розвитком територій представляє собою: з точки зору реалізаційного аспекту – діяльність щодо цілеспрямованих змін умов відтворення економічних процесів життєзабезпечення в регіоні відповідно до його місії та сформованих цілей; з точки зору цільового аспекту – діяльність з розробки та реалізації місії, найважливіших цілей і застосування інструментів розвитку з метою вдосконалення структури регіону відповідно до змін зовнішнього середовища. Виявлено, що особливістю запропонованої семантичної моделі є можливість графічної інтерпретації елементів системи та їх взаємозв'язків. Доведено, що теоретичним підґрунтям керуючої підсистеми в запропонованій моделі є сукупність принципів, функцій, методів та інструментів управління, що сприяють управлінському впливу на керовану підсистему. Обґрунтовано, що суб'єктом стратегічного управління економічним розвитком територій виступає керуюча підсистема, до складу якої входять державні міністерства, відомства, установи, обласні та районні адміністрації, органи місцевого самоврядування, у тому числі об'єднані територіальні громади, агенції регіонального розвитку, зацікавлені сторони. Визначено, що виявлення стратегічних пріоритетів територіальних суб'єктів господарювання сприяє забезпеченню збалансованого розвитку територій країни, скороченню їх асиметрії та міжрегіональної диференціації.

Ключові слова: економічний розвиток, стратегічне управління, семантична модель, суб'єкт та об'єкт стратегічного управління, збалансований розвиток територій.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-334-340>

Рис.: 1. Бібл.: 16.

Бабенко Крістіна Євгенівна – кандидат фізико-математичних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту, Українська інженерно-педагогічна академія (вул. Університетська, 16, Харків, 61003, Україна)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

УДК 332.14:004.652
JEL: R13; R50; R58

Бабенко К. Е. Семантическая модель системы стратегического управления экономическим развитием территорий

Целью статьи является разработка семантической модели системы стратегического управления экономическим развитием территорий. Обосновано, что эффективность семантической идентификации зависит от правильности построения системы отношений между понятиями. Выведено, что ключевым преимуществом методов семантического моделирования является возможность применения языковых средств вычисления описания исследуемой системы, в отличие от средств классической математики. Замечено, что процесс построения семантической модели предусматривает реализацию последовательных этапов: детальное понятие-категориальное устройство (идентификация проблемы); изъятие и структурирование теоретических знаний; формализация и реализация базы знаний. Определено, что стратегическое управление экономическим развитием территорий представляет собой: с точки зрения реализационного аспекта – деятельность с целенаправленными изменениями условий воспроизводства экономических процессов жизнеобеспечения в регионе в соответствии с его миссией и сформированными целями; с точки зрения целевого аспекта – деятельность по разработке и реализации миссии, важнейших целей и применения инструментов развития в целях совершенствования структуры региона в соответствии с изменениями внешней среды. Выведено, что особенностью предлагаемой семантической модели является возможность графической интерпретации элементов системы и их взаимосвязей. Доказано, что теоретическим основанием управляющей подсистемы в предложенной модели является совокупность принципов, функций, методов и инструментов управления, способствующих управленческому воздействию на управляемую подсистему. Обосновано, что субъектом стратегического управления экономическим развитием территорий выступает управляющая подсистема, в состав которой входят государственные министерства, ведомства, учреждения, областные и районные администрации, органы местного самоуправления, в том числе объединенные территориальные общины, агентства регионального развития, заинтересованные стороны. Определено, что выявление стратегических приоритетов территориальных субъектов хозяйствования способствует обеспечению сбалансированного развития территорий страны, сокращению их асимметрии и межрегиональной дифференциации.

Ключевые слова: экономическое развитие, стратегическое управление, семантическая модель, субъект и объект стратегического управления, сбалансированное развитие территорий.

Рис.: 1. Библ.: 16.

Бабенко Кристина Евгеньевна – кандидат физико-математических наук, доцент, заведующая кафедрой менеджмента, Украинская инженерно-педагогическая академия (ул. Университетская, 16, Харьков, 61003, Украина)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

Babenko K. Ye. The Semantic Model of the System of Strategic Management for the Economic Development of Territories

The article is aimed at developing a semantic model of the system of strategic management for the economic development of territories. It is substantiated that the efficiency of semantic identification depends on the correctness in building up the system of relations between concepts. It is identified that the key advantage of semantic modeling methods is the ability to use language computational tools to describe the system under study, as opposed to the means of classical mathematics. It is noted that the process of building up a semantic model involves the implementation of successive stages: detailed analysis of the conceptual-categorical apparatus (identification of the problem); removal and structuring of theoretical knowledge; formalization and implementation of the knowledge base. It is defined that the strategic management of the economic development of territories represents: from the point of view of the implementation aspect - activities with purposeful changes in the conditions of reproduction of economic life support processes in the region in accordance with its mission and established goals; from the target point of view, it is the activities on development and implementation of the mission, the most important objectives and the application of development instruments to improve the structure of the region in line with changes in the external environment. It is identified that the feature of the proposed semantic model is the ability to graphically interpret the elements of the system together with their relationships. It is proved that the theoretical basis of the control subsystem in the proposed model is an aggregate of principles, functions, methods and management instruments that contribute to the managerial impact on the managed subsystem. It is substantiated that the subject of strategic management of the economic development of territories is the managing subsystem, which includes the State-based ministries, departments, institutions, regional and district administrations, local self-government authorities, including the combined territorial communities, regional development agencies, interested parties. It is defined that the identification of strategic priorities of territorial economic entities facilitates the ensuring of a balanced development of the country's territories, reducing both their asymmetry and their interregional differentiation.

Keywords: economic development, strategic management, semantic model, subject and object of strategic management, balanced development of territories.

Fig.: 1. **Bibl.:** 16.

Babenko Kristina Ye. – PhD (Physics and Mathematics), Associate Professor, Head of the Department of Management, Ukrainian Engineering and Pedagogical Academy (16 Universytetska Str., Kharkiv, 61003, Ukraine)

E-mail: babenko.nauka@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7227-886X>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/AAD-8828-2019>

Розвиток територій в Україні супроводжується виникненням низки економічних, політичних, соціальних та екологічних проблем, що зумовили появу значних диспропорцій на місцевому та регіональному рівнях. Необхідність вирішення актуальних проблем життєдіяльності держави, підвищення якості життя населення викликає появу все нових завдань перед органами державного управління щодо пошуку ефективних інструментів реалізації державної політики соціально-економічного розвитку територій.

Ефективно побудована система стратегічного управління економічним розвитком територією забезпечує її конкурентоспроможність, ресурсну спроможність та ефективне функціонування територій. Але ефективне функціонування територій в Україні стає можливим лише на основі освоєння нових інструментів, форм, методів державного управління, формування дієвих державних механізмів управління, які будуть спроможні забезпечити сталий соціально-економічний розвиток територій.

Від наявності ефективних державних механізмів залежать якість і швидкість здійснення адміністративних реформ у країні, відновлення та розвиток територій як на регіональному, так і на місцевому рівнях. Одним із дієвих інструментів державного управління стає стратегічне управління економічним розвитком територій, основною чого є досягнення пропорційних параметрів розвитку їх економічного потенціалу та наявної виробничої й соціальної інфраструктури. Тому з метою успішного вирішення ключових проблем економічного розвитку територій країни важливим є вдосконалення існуючої системи інформаційного забезпечення за допомогою семан-

тичного моделювання. Окрім цього, актуальність побудови семантичної моделі пояснюється значним збільшенням кількості інформації та ускладненням її обробки, а також важливістю її чіткої структуризації та візуалізації.

Питанням дослідження теоретико-методичних аспектів управління економічним розвитком територій присвячені напрацювання закордонних і вітчизняних вчених, серед яких: О. Берданова, В. Вакуленко, Г. Васильченко, А. Гончаров, Б. Гречаник, Н. Гринчук, Д. Єндовицький, О. Єргунова, М. Канадець, М. Максимчук, Ю. Маленков, М. Портер, Н. Сироткина, Л. Слуцкин, Ю. Сурмін, О. Янковий та інші. Акцент на стратегічне управління розвитком у своїх дослідженнях ставили: О. Берданова, В. Вакуленко, І. Валентюк, І. Кобушко, І. Скляр, В. Петросянц, А. Ткачук, Д. Бейкер, Дж. Брайсон, С. Хайнс, Р. Стейсі, Д. Гріффін.

Незважаючи на значний добуток у сфері стратегічного управління, важливість пошуку нових адекватних форм, методів та інструментів стратегічного управління в регіональному розрізі в умовах динамічних швидких економічних процесів не втрачає своєї актуальності. Аналіз наукових джерел підтверджує, що на сьогодні стратегічне управління економічним розвитком регіонів набуває актуальності для розвитку країни в цілому, адже входження України до Європейського Союзу зумовлює посилене вивчення питання стратегічного управління розвитком території. Отже, в контексті важливості деталізації та більш чіткого фокусування на питаннях сутності стратегічного управління, метою статті є розробка семантичної моделі системи стратегічного управління економічним розвитком територій.

Необхідно зазначити, що кожна складна система відносин включає сукупність елементів, що створює семантичний простір, який, своєю чергою, задає сферу існування та функціонування внутрішніх закономірностей не тільки на рівні предметної області, але й у міждисциплінарному контексті. Ефективність семантичної ідентифікації залежить від правильності побудови системи відносин між поняттями. Відзначимо, що відносини між поняттями відрізняються індивідуальною специфікою, адже поняття можуть бути пов'язані закономірностями, які відрізняються за змістом у кожній конкретній предметній області. Окрім цього, всередині кожного поняття може бути сформована своя власна система відносин, яка може бути динамічною. Така особливість ускладнює процедуру семантичної ідентифікації з точки зору різноманіття внутрішньої смислової та контекстної організації аналізованих понять. Це різноманіття може призвести до помилкового рішення про відмінність подібних або про схожість різних понять при управлінні та фільтрації знань, що вимагає створення ефективних інтелектуальних пошукових і аналітичних інформаційних систем, які мають у своєму арсеналі засоби аналізу смислового навантаження досліджуваних елементів знання, побудованих на основі певних моделей.

Принципи побудови семантичних моделей для різних галузей знань розрізняються через специфічні особливості інформації кожного конкретного виду. Основною перевагою методів семантичного моделювання є можливість застосування мовних засобів обчислень опису ситуацій реального світу, на відміну від засобів класичної математики. Тобто зв'язки між змінними виражаються не у вигляді математичних рівнянь, а задаються лінгвістично – за допомогою виразів природною мовою. Тому критерії вибору формулюються не у вигляді математичного функціоналу, а описуються якісними рекомендаціями щодо неприпустимості або бажаності того чи іншого варіанта рішення. Отже, завдяки використанню лінгвістичних змінних і нечітких алгоритмів стає можливим ефективне дослідження поведінки складних систем.

Слід акцентувати увагу на тому, що процес побудови семантичної моделі передбачає реалізацію послідовних етапів [6]: детальний аналіз понятійно-категоріального апарату (ідентифікація проблеми); вилучення та структурування теоретичних знань; формалізація та реалізація бази знань.

Ідентифікація проблеми, що передбачає детальний аналіз понятійно-категоріального апарату, полягає в уточненні поставленого завдання, плануванні процесу розробки, визначенні цілей, джерел інформації. Вилучення теоретичних знань з різних джерел проводиться з метою отримання найбільш повного уявлення про предметну область. Для цього використовуються спеціальні методи: аналіз, синтез, теоретичне узагальнення, індукція, дедукція. Струк-

турування теоретичних знань передбачає визначення ключових термінів (понять), відносин між ними, типів відносин тощо. Тобто все те, що дозволяє побудувати семантичну модель, акумулюючи об'єкти предметної області та взаємозв'язки між ними.

У процесі формалізації та реалізації бази знань створюється варіант інтелектуальної системи, що містить формалізовані знання, блоки інтерфейсу системи. Проведення цієї заключної процедури передбачає розробку програмного комплексу, який демонструє життєздатність і ефективність підходу в цілому. Але для створення масивів семантичних даних (баз даних і баз знань) необхідно не тільки побудувати, але й надалі досліджувати й оптимізувати загальну процедуру обробки інформаційних матеріалів, що дозволить перетворити структуру досліджуваної предметної області в певну нелінійну форму. Враховуючи складність даного завдання, з одного боку, що потребує додаткових знань програмування, а також важливість отримання системи понять досліджуваної тематики – з іншого боку, сконцентруємо свою увагу на перших двох етапах процесу побудови семантичної моделі.

Отже, детальний аналіз понятійно-категоріального апарату підтвердив популярність термінів «стратегічне управління, «економічний розвиток» в економічному лексиконі. Власне термін «стратегічне управління» був включений з метою відображення різниці між оперативним рівнем управління та стратегічним. Необхідність визначення цієї різниці, перш за все, була викликана змінами умов ведення бізнесу. Головною ідеєю, що відбиває суть переходу від оперативного управління до стратегічного, була необхідність спрямувати центр фокусування на вище керівництво, щоб своєчасно реагувати на зміни в навколишньому середовищі.

Слід зазначити, що питанням стратегічного управління регіоном і його розвитком присвячена велика кількість науково-економічної літератури [2; 4; 5; 11–13; 16], причому доволі суттєва кількість праць стосується взаємопов'язаної з державним управлінням тематики – стратегічного управління промисловими підприємствами й організаціями. Є кілька конструктивних визначень, запропонованих відомими дослідниками стратегічного управління. Так, Д. Шендель і К. Хаттер (*D. E. Schendel, K. J. Hatter*) описують його як «процес визначення зв'язку між реалізацією цілей, поставлених розподілом ресурсів, що забезпечують ефективне функціонування організації та її підрозділів, і спробою досягти бажаного стану відносин із зовнішнім середовищем» [15]. За словами Дж. Хігінса (*J. M. Higgins*), стратегічне управління – це процес управління місією організації за допомогою управління взаємодією із зовнішнім світом [14]. Дж. Пірс і Р. Робінсон (*J. R. Pierce, R. Robinson*) описують його як «набір рішень і дій для

підготовки і реалізації стратегій, розроблених організацією для досягнення своїх цілей» [7].

Є також деякі визначення, які підкреслюють деякі або всі аспекти стратегічного управління, або відмінності в його «звичайному» управлінні. Зокрема, А. Томпсон трактував стратегічне управління як процес, за допомогою якого керівники встановлюють довгострокові напрями розвитку організації, її специфічні цілі, визначають стратегії їх досягнення з урахуванням усіх можливих внутрішніх і зовнішніх обставин та реалізують обрані плани дій [9]. І. Ансофф вбачав у стратегічному управлінні діяльність, пов'язану з установленням мети та завдань організації, з підтримкою низки взаємовідносин між організацією й оточенням, що сприяють досягненню своєї мети, що відповідають її внутрішнім можливостям та дають змогу залишатися сприйнятливою до зовнішніх вимог [1]. Своєю чергу, З. Шершньова під стратегічним управлінням розуміла реалізацію концепції, в якій поєднується цільовий, системний, ситуаційний та інтегральний підходи до діяльності підприємства, що дає змогу встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявним потенціалом, приводити їх у відповідність з останнім, розробляючи та реалізуючи стратегічний набір [10]. М. Портер, який вважається одним з авторитетних науковців зі стратегічного менеджменту, використовуючи ідею ланцюжка цінностей, пропонує розглядати стратегічне управління як аналіз внутрішніх процесів та дій між різними складовими організації для того, щоб визначити, як і де додається цінність. При цьому стратегія – це позиціонування організації щодо галузевого середовища [8]. Своєю чергою, О. Віханський та О. Наумов акцентували увагу на важливості людського потенціалу, розглядаючи стратегічне управління як процес управління організацією, який орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, гнучко реагує і здійснює своєчасні зміни в організації, які відповідають викликові з боку оточення та дозволяють створювати конкурентні переваги, що в сукупності дає можливість організації вижити в довготривалій перспективі, досягаючи при цьому своєї мети [3].

Слід зазначити, що в результаті ґрунтовного аналізу існуючих концептуальних підходів щодо управління, а також сутності стратегічного управління, виявлено, що загальні тенденції в розвитку стратегічного управління проявляються у зміщенні акценту з функції «планування» на функцію «організація». Окрім цього, дослідження зарубіжного досвіду стратегічного управління підтверджує відсутність сформованої загальноновизнаної несуперечливої теорії стратегічного управління. Пояснюється це відсутністю однозначного розуміння існуючих понять у досліджуваній тематичі та, відповідно, наявністю непов'язаних між собою парадигм управління (переважання індустріально-економічної та ресурсної).

Отже, беручи до уваги наукові праці зарубіжних і вітчизняних авторів, різнобічні погляди на визначення стратегічного управління, слід зазначити, що стратегічне управління є багатоплановим управлінським процесом, який допомагає формулювати та виконувати ефективні стратегії, що сприяють балансуванню відносин між об'єктами управління та зовнішнім середовищем, а також досягненню встановлених цілей. Метою стратегічного управління є визначення цілей і стратегій, розробка та забезпечення виконання системи планів як інструментів реалізації стратегічних орієнтирів із удосконалення досліджуваних систем, що є основою для забезпечення їх конкурентоспроможного існування в довгостроковій перспективі [5].

Практика показує, що створення системи стратегічного управління вимагає значної перебудови системи управління в таких сферах: бізнес-процеси (процедури управління); організаційні структури (розподіл повноважень; поведінка мислення). Адаптація системи стратегічного управління є трудомістким і часом проблематичним процесом порівняно з іншими змінами. Необхідність прийняття адекватних заходів для інституціональних змін з боку керівництва та неадекватність їх відсутності можуть підірвати будь-який намір поліпшити процес управління.

Таким чином, враховуючи важливість адаптування останніх досягнень існуючих напрямів розвитку економічної науки до сучасних реалій, важливою є побудова семантичної моделі, яка дозволить обґрунтувати закономірності формування та розвитку системи стратегічного управління. Завдяки наступному етапу можливим стає структурування та систематизація отриманих знань.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що понятійний апарат стратегічного управління розвитком території ґрунтується на загальних поняттях теорії стратегічного управління. Але з точки зору реалізаційного аспекту стратегічне управління економічним розвитком регіону являє собою діяльність щодо цілеспрямованих змін умов відтворення економічних процесів життєзабезпечення в регіоні відповідно до його місії та сформованих цілей. Якщо підійти до сутності даного терміна з іншого боку, а саме: з точки зору цільового аспекту, то отримуємо діяльність з розробки та реалізації місії, найважливіших цілей і застосування інструментів розвитку з метою вдосконалення структури регіону відповідно до змін зовнішнього середовища.

Суб'єктом стратегічного управління економічним розвитком територій виступає керуюча підсистема, до складу якої входять державні міністерства, відомства, установи, обласні та районні адміністрації, органи місцевого самоврядування, у тому числі об'єднані територіальні громади, агенції регіонального розвитку, зацікавлені сторони. Теоретичним підґрунтям керуючої підсистеми є сукупність прин-

ципів, функцій, методів та інструментів управління, що сприяють управлінському впливу на керувану підсистему.

Стратегічне управління розвитком територій необхідно розглядати обов'язково у взаємозв'язку з цілями, завданнями та критеріями їх досягнення на рівні держави в цілому, регіональних державних цільових програм і масштабних проєктів, які найчастіше суттєво впливають на розвиток економічних районів і окремих територій суб'єктів України. Стратегічне управління розвитком територій дає орієнтири для розвитку найбільших промислових районів та інших господарюючих суб'єктів міст і територій, а також визначає стратегічні пріоритети для органів місцевого самоврядування.

Слід зазначити, що на процес стратегічного управління економічним розвитком територій впливає сукупність факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Отже, результативне функціонування системи стратегічного управління економічним розвитком територій дозволить не тільки забезпечити збалансоване відтворення економічного, господарського та природного потенціалів території, але й нівелювати існуючі проблеми:

- ✦ домінування короткострокових (ситуативних) цілей і завдань над стратегічними;
- ✦ постійне коригування документів та спрощення змісту;
- ✦ неузгодженість стратегій і програм розвитку регіонів з бюджетними процедурами та вимогами;
- ✦ відірваність стратегічного планування від корпоративних стратегій і програм.

Центральне місце в об'єктах управління займає економічна регіональна підсистема як основа життєдіяльності будь-якої території. Вона включає виробничу та фінансову підсистеми. Виробнича підсистема розглядається як сукупність господарюючих суб'єктів різних галузей економіки регіону й економічних зв'язків між ними. Фінансова підсистема є доречною в запропонованій моделі через здатність фінансів охопити всю структуру регіональної системи. Отже, об'єктом управління виступає економічна регіональна система. Семантичну модель системи стратегічного управління економічним розвитком територій наведено на *рис. 1*.

Отже, на сьогодні задекларована відкритість процесу стратегічного управління економічним розвитком територій супроводжується відсутністю конкретних механізмів її забезпечення, а також можливості для населення брати участь в управлінні стратегічним розвитком. У цьому контексті важливою є розробка механізмів стимулювання до участі у здійсненні змін усіх суб'єктів стратегічного управління.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у статті проаналізовано та досліджено наукові аспекти стратегічного управління розвитком територій, що дозволяють систематизувати композиційний зміст елементів стратегічного управління розвитком. Запропонована семантична модель є дієвим інструментом системного структурування інформації щодо досліджуваної тематики. Отримані результати передбачають формування концептуального базису, який підтверджує неможливість управління територіальним розвитком без застосування системного підходу, що передбачає врахування багатогранності розвитку регіонів, вибір різних методів регулювання на різних територіальних рівнях, різноманітність результатів управління. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ансофф І. Стратегический менеджмент / пер. с англ. СПб.: Питер, 2009. 344 с.
2. Берданова О. В., Вакулєнко В. М., Валєнтьюк І. В., Ткачук А. Ф. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. Київ, 2017. 121 с. URL: http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf
3. Виханський О. С., Наумов А. І. Менеджмент. 5-е изд. М.: Магистр: ИНФРА М, 2014. 576 с.
4. Ергунова О. Т. Современные тенденции и проблемы развития территорий. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2018. 168 с.
5. Кобушко І. М., Скляр І. Д. Стратегічне управління. Суми: Вид-во СумДУ, 2010. 228 с.
6. Сергєєва Л. Н., Бакурова А. В., Воронцов В. В., Зульфугарова С. О. Моделювання структури життєздатних соціально-економічних систем: кол. монографія. Запоріжжя: КПУ, 2009. 200 с.
7. Пирс Дж., Робинсон Р. Стратегический менеджмент / пер. с англ. 12-е изд. СПб.: Питер, 2013. 560 с.
8. Портер М. Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / пер. с англ. М.: Альпина Паблишер, 2016. 453 с.
9. Томпсон А. А. мл., Питерс М., Гэмбл Дж., Стрикленд III А. Дж. Стратегический менеджмент. Создание конкурентного преимущества. 19-е изд. / пер. с англ. СПб.: Вильямс, 2015. 592 с.
10. Шершньова З. Є. Стратегічне управління. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: КНЕУ, 2004. 699 с.
11. Baker D. Strategic Change Management in Public Sector Organizations. Oxford: Chandos, 2007. 328 p.
12. Bryson J. M. Strategic Planning for Public and Non-profit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement. 5th ed. San Francisco: John Wiley & Sons Publishers, 2018. 544 p.
13. Haines S. G. The Systems Thinking Approach to Strategic Planning and Management. Boca Raton, FL: St. Lucie Press, 2000. 392 p.
14. Higgins J. M. Organizational Policy and strategic Management: Text and Cases. 2nd ed. Chicago: The Dryden Press, 1983.
15. Schendel D. E., Hatter K. J. Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging Disci-

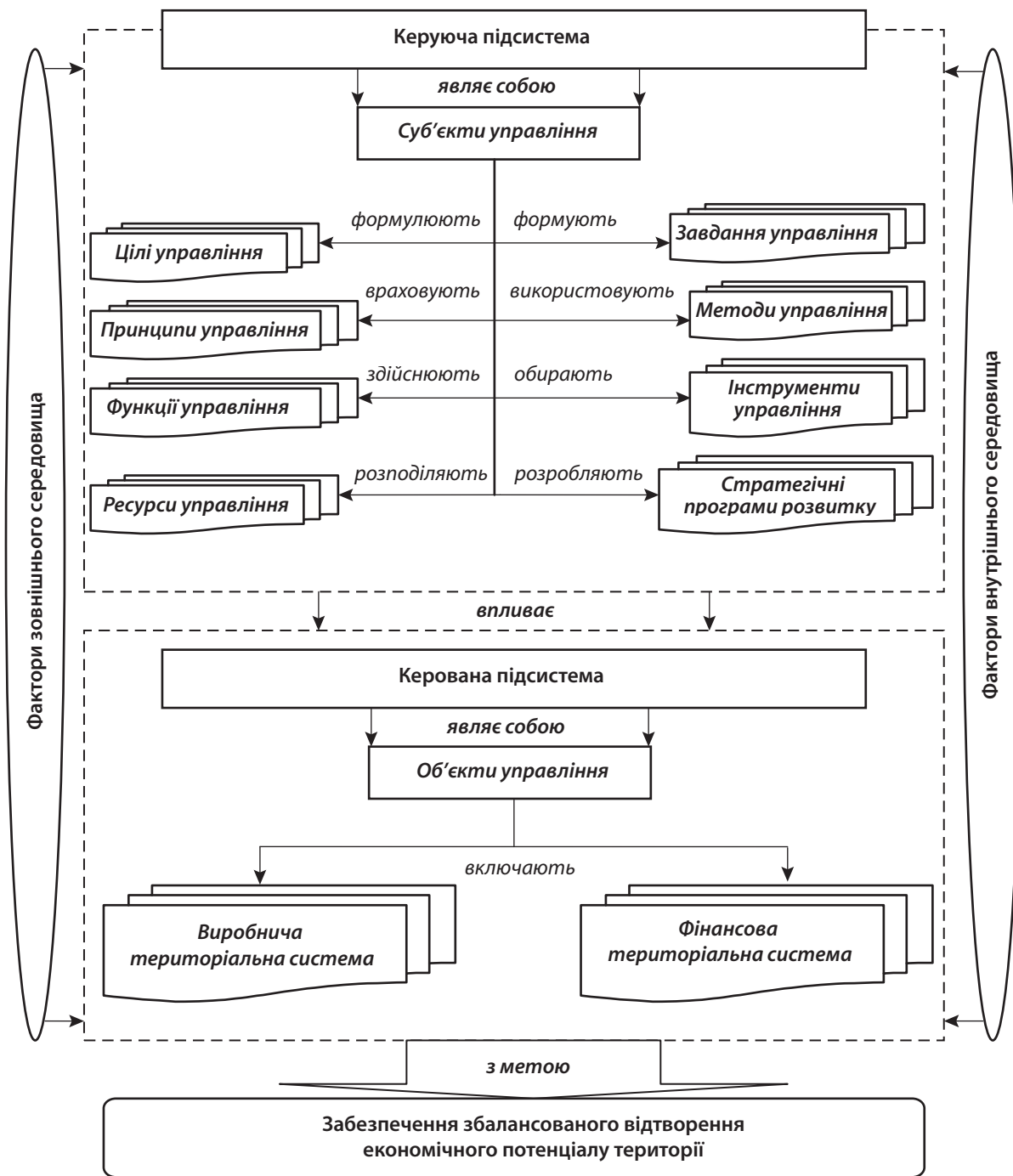

Рис. 1. Семантична модель системи стратегічного управління економічним розвитком територій

pline / Secretary of the Institute Paper Series, Krannert Graduate School of Industrial Administration, Purdue University. 1972. Paper No. 371. 30 p.

16. Stacey R. D., Griffin D. Complexity and the Experience of Managing in Public Sector Organizations. London : Routledge, 2006. 208 p.

REFERENCES

Ansoff, I. *Strategicheskii menedzhment* [Strategic Management]. St. Petersburg: Piter, 2009.

Baker, D. *Strategic Change Management in Public Sector Organizations*. Oxford: Chandos, 2007.

Berdanova, O. V. et al. "Stratehichne planuvannya rozvytku obiednanoi terytorialnoi hromady" [Strategic Planning of the Development of the United Territorial Community]. http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2018/11/04_Strateg_Plan-PRN-5.pdf

Bryson, J. M. *Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement*. San Francisco: John Wiley & Sons Publishers, 2018.

Haines, S. G. *The Systems Thinking Approach to Strategic Planning and Management*. Boca Raton, FL: St. Lucie Press, 2000.

Higgins, J. M. *Organizational Policy and strategic Management: Text and Cases*. Chicago: The Dryden Press, 1983.

- Kobushko, I. M., and Skliar, I. D. *Stratehichne upravlinnia* [Strategic Management]. Sumy: Vyd-vo SumDU, 2010.
- Pirs, Dzh., and Robinson, R. *Strategicheskii menedzhment* [Strategic Management]. St. Petersburg: Piter, 2013.
- Porter, M. *Konkurentnaya strategiya: metodika analiza otrasley i konkurentov* [Competitive Strategy: a Methodology for Analyzing Industries and Competitors]. Moscow: Alpina Publisher, 2016.
- Schendel, D. E., and Hatter, K. J. "Business Policy or Strategic Management: A Broader View for an Emerging Discipline". *Secretary of the Institute Paper Series, Krannert Graduate School of Industrial Administration, Purdue University. Paper No. 371*, 1972.
- Serhieieva, L. N. et al. *Modeliuvannia struktury zhyttiezdatnykh sotsialno-ekonomichnykh system* [Modeling the Structure of Viable Socio-economic Systems]. Zaporizhzhia: KPU, 2009.
- Shershnyova, Z. Ye. *Stratehichne upravlinnia* [Strategic Management]. Kyiv: KNEU, 2004.
- Stacey, R. D., and Griffin, D. *Complexity and the Experience of Managing in Public Sector Organizations*. London: Routledge, 2006.
- Tompson, A. A. ml. et al. *Strategicheskii menedzhment. Sozdaniye konkurentnogo preimushchestva* [Strategic Management. Creating a Competitive Advantage]. St. Petersburg: Vilyams, 2015.
- Vikhanskiy, O. S., and Naumov, A. I. *Menedzhment* [Management]. Moscow: Magistr; INFRA M, 2014.
- Yergunova, O. T. *Sovremennyye tendentsii i problemy razvitiya territoriy* [Modern Trends and Problems of Development of Territories]. Yekaterinburg: Izdatelstvo Uralskogo universiteta, 2018.

УДК 334.024
JEL: L25; M11

ГЕНЕРУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ВПЛИВІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЙНО-ІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

©2020 ЗАЛУЦЬКА Х. Я.

УДК 334.024
JEL: L25; M11

Залуцька Х. Я. Генерування управлінських впливів із забезпечення диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства: науково-практичний аспект

Метою статті є обґрунтування науково-практичного підходу до генерування управлінських впливів із забезпечення диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства. Дослідження виконано із застосуванням методів узагальнення, абстрактно-логічного, індукції, дедукції, систематизації, формалізації, розрахунково-конструктивного. Встановлено, що сучасні підприємства функціонують в умовах неотехнологічного відтворення, оскільки знаходяться під впливом середовища, яке характеризується високим рівнем технологічності, що, відповідно, зумовлює появу таких результатів діяльності підприємства (покращених, удосконалених, кардинально інших), які б забезпечили йому більшу стійкість і ефективність за даних умов, тобто, вимагає їх певної техніко-технологічної видозміненості. Доведено, що ефективним напрямком розвитку підприємства в неотехнологічних умовах відтворення є диверсифікаційно-інтеграційний напрям, що дозволить оптимізувати структуру та підвищити результативність підприємства за рахунок підсилення діяльності його перспективних одиниць бізнесу та відмови від неефективних. Запропоновано науково-практичний підхід до формування та забезпечення ефективного диверсифікаційно-інтеграційного вектора розвитку підприємства, враховуючи умови середовища його функціонування. Встановлено, що використання даного підходу дозволить оптимізувати структуру підприємства та сформувати ефективний вектор його диверсифікаційно-інтеграційного розвитку через узгодження діяльності відповідних бізнес-одиниць за рахунок встановлення результативних взаємозв'язків між ними. Наведено результати практичного застосування розглянутого підходу, що підтверджують його ефективність зростаючими значеннями показників діяльності певного підприємства.

Ключові слова: неотехнологічне відтворення, диверсифікаційно-інтеграційний вектор розвитку, бізнес-одиниці, генерування управлінських впливів, оптимальні взаємозв'язки, трансформаційні процеси.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-340-350>

Рис.: 3. **Табл.:** 1. **Формул.:** 7. **Бібл.:** 20.

Залуцька Христина Ярославівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій, Національний університет «Львівська політехніка» (вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79013, Україна)

E-mail: khrystyna.y.solovii@lpnu.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4342-4925>

УДК 334.024
JEL: L25; M11

Залуцкая Х. Я. Генерирование управленческих воздействий по обеспечению диверсификационно-интеграционного вектора развития предприятия: научно-практический аспект

Целью статьи является обоснование научно-практического подхода к генерации управленческих воздействий по обеспечению диверсификационно-интеграционного вектора развития предприятия. Исследование выполнено с применением методов: обобщения, абстрактно-логического, индукции, дедукции, систематизации, формализации, расчетно-конструктивного. Установлено, что современные предприятия функционируют в условиях неотехнологического воспроизводства, поскольку находятся под влиянием среды, которая характеризуется высоким уровнем технологичности, что, соответственно, приводит к появлению таких результатов деятельности предприятия (улучшенных, усовершенствованных, кардинально других), которые обеспечивают ему большую устойчивость и эффективность в данных условиях, то есть, требует их определенной технико-технологической видоизмененности. Доказано, что эффективным направлением развития предприятия в неотехнологических условиях воспроизводства является диверсификационно-интеграционное направление, которое позволит оптимизировать структуру и повысит результативность предприятия за счет усиления деятельности его перспективных бизнес-единиц и отказа от неэффективных.